

בשוגג דבר שזדונו כרת, חייב טטאת. רבי יוסי הגלילי אומר, דווקא
 אדם טמא שאכל את בשר הקודש הטהור חייב טטאת, אבל טמא
 שאכל את בשר הקודש הטמא פטור מחטאת, משום שלא אכל
 אלא דבר טמא, ואין חייבים משום טומאת הגוף על בשר קודש
 טמא. אמרו לו חכמים, הרי אף טמא שאכל את הטהור, בין שנגע
 בו האוכל לפני שאכל אותו, מיד טמאהו בניגעה זו, ולמה חייבתו
 התורה כרת, הרי לדעתך טמא שאכל את הטמא פטור, אלא מוכח
 שאין לחלק בין טמא שאכל את הטהור לבין טמא שאכל את הטמא.
 הגמרא מבררת במה נחלקו חכמים ורבי יוסי, כדי לבאר מנין הוכיח
 רבא שלרבי יוסי אין איסור חל על איסור אפילו בכולל. שואלת
 הגמרא: שפיר קא אמרי ליה רבנן לרבי יוסי הגלילי – טענה נכונה
 טענו חכמים לרבי יוסי הגלילי, ומה יענה על כך. ואמר רבא לתרץ
 שאלה זו, שגאופן שנטמא הגוף של האדם האוכל את בשר
 הקדשים ואחר כך נטמא הפשר עצמו, אכן פולגי עלמא בין חכמים
 בין רבי יוסי לא פליגי – לא נחלקו דחייב כרת, משום דאיסור
 טומאת הגוף שהוא בכרת קדים לאיסור טומאת בשר, ולא שייך
 לומר אין איסור חל על איסור, ולכן לא קשה על רבי יוסי מדוע
 חייבה התורה בטמא שאכל את הטהור, שהרי באופן זה קדמה
 טומאת הגוף לטומאת בשר. כי פליגי – חכמים ורבי יוסי נחלקו רק
 בנטמא הפשר תחלה ואחר כך נטמא הגוף, רבנן אית ליהו –
 חכמים סוברים, שאיסור חל על איסור בכולל, מכיון דמגו – שמתוך
 דמיתייב משום טומאת הגוף אהתיבות בשר הטהורות דעלמא –
 הנמצאים בעולם, מיתייב נמי אהתיבה טמאה משום טומאת הגוף,
 אף על פי שכבר יש עליה איסור טומאת בשר, ולכן חייב כרת משום
 טומאת הגוף. ורבי יוסי הגלילי, לית ליה – אינו סובר שאיסור חל
 על איסור בכולל, דמגו לא אמרינן – שאין אומרים שאיסור חל על
 איסור מתוך שחל על דברים אחרים, ולכן פטור מכרת בשקדמה
 טומאת הבשר, שאין איסור טומאת הגוף חל על איסור טומאת בשר.
 הגמרא מקשה על ביאור זה, לפי מה שאמר רבא בתחילת הסוגיא
 שרבי יוסי הגלילי מודה שאיסור חל על איסור בכולל אם האיסור
 השני חמור יותר. מקשה הגמרא: ורבי יוסי הגלילי שאמר שאיסור
 טומאת הגוף אינו חל על איסור טומאת בשר אף על פי שהוא כולל
 חתיכות בשר נוספות, נהי – אמנם נכון דאיסור בולל לית ליה –
 שהוא סובר שאין איסור חל על איסור בכולל גאופן שהאיסור השני
 הוא איסור קל, אבל כאן בעניננו, שיבא איסור חמור ויחול על
 איסור קל יותר, ומאי ניהו – ומהו אותו איסור חמור, מומאאת הגוף,
 שצריך לחול על איסור טומאת בשר, שתררי איסור מומאאת הגוף
 בכרת וחמור מאיסור טומאת בשר שאינו בכרת, ומדוע סובר רבי
 יוסי שטומאת הגוף אינו חל על טומאת בשר, הרי רבא אמר בדעת
 רבי יוסי שאיסור חמור חל על איסור קל בכולל.
 מתרצת הגמרא: אמר רב אשי, מאן לימא לן – מי יאמר לנו
 דמומאאת הגוף חמורה מטומאת בשר, דלמא – אולי מומאאת בשר
 חמורה מטומאת הגוף, משום דבשר לית ליה – אין לו אפשרות
 מהרה במומאאת, מה שאין כן בטומאת הגוף שהאדם שנטמא יכול
 להטהר על ידי טבילה במקוה, ובכך היא קלה יותר מטומאת בשר.

ורבי שמעון פוטר בין משום גיד הנשה ובין משום טומאה.
 הגמרא מבררת את טעמו של רבי שמעון שפוטר בין משום גיד הנשה
 ובין משום טומאה. מקשה הגמרא: וטעמו של רבי שמעון, מה נפשך
 – מה שתאמר קשה הוא, שהרי אי תאמר שלדעתו איסור חל על
 איסור, ליתייב נמי משום גיד – שיתחייב גם משום טומאה וגם משום
 גיד הנשה, ואי תאמר שלדעתו אין איסור חל על איסור, ליתייב
 משום מומאאת דקדשים – שיתחייב על כל פנים משום טומאה שקדמה
 לאיסור גיד הנשה, ואי תאמר שהטעם שפטור משום טומאה, הוא
 מפני שאין בגידין פגותן טעם – אין בגידין טעם בשר, ליתייב משום
 גיד – שיתחייב משום גיד, שמאחר ואין בו איסור טומאה לא שייך
 לומר אין איסור חל על איסור.
 מתרצת הגמרא: אמר רבא, לעולם קסבר רבי שמעון אין בגידים
 פגותן טעם – ולכן פטור משום טומאה, ושאני התם – והטעם שרבי
 שמעון פוטר גם משום גיד הנשה, הוא משום דאמר קרא – שנאמר
 בפסוק (בראשית לב א) 'על פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה',
 ומשמע, שרק את הגיד אין לאכול אבל את הבשר אפשר לאכול,
 ומוכח שהפסוק מדבר רק במי שגידו אסור ובשרו מותר, וצתה זו
 – בהמה טמאה, שגידו אסור ובשרו אסור, שבה לא נאמר איסור
 גיד הנשה.
 הסוגיא הבאה תדון בכלל המפורסם 'אין איסור חל על איסור'. בנדון
 זה יש כמה וכמה אופנים, וסוגיא זו דנה בשלשה מהם: א. האם איסור
 חל על איסור בכולל. ב. האם איסור חל על איסור ב'מוסיף'. ג. האם
 איסור חל על איסור ב'חמור', דהיינו כשהאיסור השני חמור מן
 הראשון. רב יהודה מביא בשם רב אופן באוכל גיד הנשה, שדינו
 תלוי במחלוקת רבי מאיר וחכמים אם איסור חל על איסור ב'כולל':
 אמר רב יהודה אמר רב, האוכל גיד הנשה של נבלה, רבי מאיר
 מתייב שתיים, משום נבילה ומשום גיד, שאיסור נבילה יכול לחול
 על איסור גיד, משום שכולל את כל הבהמה, ולדעת רבי מאיר
 איסור חל על איסור ב'כולל', וחקמים אומרים אינו חייב אלא אחת
 משום גיד, ולא משום נבילה, שאין איסור חל על איסור אפילו
 ב'כולל', ומודים חכמים לרבי מאיר באוכל גיד הנשה של עולה
 ושל שור הנסקל שתיים שתיים משום גיד ומשום עולה, או שור
 הנסקל, שמאחר והם כוללים את כל הבהמה, הם חלים על איסור גיד
 הנשה, והטעם לכך, שאיסורים אלו חמורים יותר מאיסור גיד הנשה
 בכך שאסורים בהנאה, ובאיסור חמור מודים חכמים שאיסור חל על
 איסור ב'כולל'.
 הגמרא מבררת מי הם אותם חכמים הסוברים שאיסור חל על איסור
 בכולל רק בחמור. מבררת הגמרא: ומאן האי תנא – מי הוא התנא,
 דבאיסור בולל איסור חל על איסור לית ליה – שאינו מסכים
 שאיסור חל על איסור באיסור כולל, אבל איסור בולל באיסור
 חמור אית ליה – ומסכים שאיסור חל על איסור בכולל באיסור
 חמור.
 משיבה הגמרא: אמר רבא, רבי יוסי הגלילי היא, דתנן במשנה
 (ובחים ק.ו.) אדם טמא שאכל בשר קדוש, בין אם אכל בשר
 קדוש טמא, בין אם אכל בשר קדוש טהור, חייב טטאת, כמבואר
 בתורה (ויקרא ט ז) שהאוכל קדשים בטומאת הגוף חייב כרת, והאוכל

המשך ביאור למס' חולין ליום שלישי עמ' ב

תורה נחשבו כבני נח.
 הגמרא חוזרת לבאר את גוף הברייתא שהובאה לעיל: גופא, האוכל
 גיד הנשה של בהמה טמאה, רבי יהודה מתייב שתיים – פעמיים
 מלקות, משום איסור טומאה ומשום איסור גיד,

דיוק מהמשנה שזהו אכן ביאור דעת רבי יהודה: דיקא נמי – כך גם
 מדויק ממשנתנו, דקתני, אמר רבי יהודה, והלא מפני יעקב נאסר
 גיד הנשה ועדיין בהמה טמאה מותרת להם, ומוכח, שטעמו של
 רבי יהודה הוא מפני שגיד הנשה נאסר כבר לבני יעקב שלפני מתן

55 **רְבָא, שְׁמַדָּא הוּא** – דברי רב יצחק נאמרו כשהיתה גזירת שמד שלא
 56 לקיים את מצות יום הכיפורים, וְשָׁלְחוּ מִתָּם – מארץ ישראל, דְּיוֹמָא
 57 דְּכַפּוּרֵי דְהָא שְׁתָּא שְׁבַתָּא הוּא – שיקיימו את מצות יום הכיפורים
 58 בשבת אף על פי שבאותה שנה הוא חל ביום אחר, כדי שלא תשתכח
 59 מצוה זו, ובשבת אין לחשוש שהגויים יריגשו בדבר, שהרי בין כך
 60 נמנעים מעשיית מלאכה משום שבת. ועל אופן זה אמר רב יצחק
 61 שאם הויד בשבת ושגג ביום הכיפורים פטור מחטאת, שהרי באמת
 62 לא יום הכיפורים היה.
 63 וְכֵן כִּי אָתָּא רַבִּין וְכָל יְהוּדַי אֲמָרוּהּ כְּרָבָא – ואכן כשבאו רבין וכל
 64 אלו שירדו מארץ ישראל לבלבל, הסכימו עם רבא.
 65 במשנתנו נחלקו רבי יהודה וחכמים אם נוהג איסור גיד הנשה
 66 בבהמה טמאה, ורבי יהודה הביא ראיה לשיטתו שנוהג בה, מכך
 67 שאזהרת אכילת גיד הנשה נאמרה עוד לפני מתן תורה. שנינו
 68 במשנה: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהֵלֵא מִזֶּמֶן בְּנֵי יַעֲקֹב נֹאסֵר גִּיד הַנֶּשֶׂה
 69 כְּשֶׁעֲדִין הִיְתָה בְּהֵמָה טְמֵאָה מוֹתֵרָת [וְכֹוּן], ומאחר שאיסורו חמור
 70 שכולל גם את בני נח, לפיכך חל הוא גם על איסור בהמה טמאה.
 71 תִּנְיָא בְּבֵרֵיתָא, אָמְרוּ לוֹ חַכְמִים לְרַבִּי יְהוּדָה תְּשׁוּבָה עַל רֵאִיתָנוּ,
 72 וְכִי נִאֲמַר [בפסוק זה האוסר את אכילת גיד הנשה] 'עַל בֶּן לֵא
 73 יֵאָכְלוּ' בְּנֵי יַעֲקֹב' את גיד הנשה, שמשמעו שנאסר עליהם מאותה
 74 שעה שנאבק יעקב עם המלאך, כשהיו עדיין קרואים 'בני יעקב',
 75 וְהֵלֵא לֹא נִאֲמַר אֱלֹא 'עַל בֶּן לֵא יֵאָכְלוּ' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' את גיד הנשה,
 76 וְלֹא נִקְרְאוּ בְּשֵׁם 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', עַד סִינֵי כְּשֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה. אֱלֹא
 77 וְדַאי כְּסִינֵי נִאֲמַר אִיסוּר זֶה, וְלֹא קוּדְם לְכוּ, אֱלֹא שְׁנִבְתַּב בְּמִקְוֵמוּ
 78 – לאחר שנאמר בסיני, סידר משה את התורה, וכתב אזהרת איסור
 79 זה בענין האבקו של יעקב עם המלאך, כדי לִידַע – [להודיע] לבני
 80 ישראל מֵאַיִה טַעַם נִאֲסָר לָהֶם גִּיד הַנֶּשֶׂה, ומאחר שנאסר עליהם
 81 גיד הנשה רק במתן תורה, אינו חל על הטמאות, שאין איסור חל על
 82 איסור.
 83 הגמרא מקשה על מה ששנינו בברייתא שלא נקראו 'בני ישראל' עד
 84 שעת מתן תורה: מִתֵּיב רַבָּא, הֲרֵי נֹאמַר כְּשִׁירֵד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם,
 85 'יִשְׂרָאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם' (בראשית נז ה), הֲרֵי שְׁעוּד קוּדְם
 86 מִתֵּן תּוֹרָה נִקְרְאוּ 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', וּמַעַתָּה יֵשׁ לְנוּ לֹמַר שְׁגֹם בִּזְמַן הָאֲבָקוּ
 87 שֶׁל יַעֲקֹב עִם הַמְּלָאךְ וְנִשְׁיֵית הַגִּיד נִקְרְאוּ כֵן, וְהִזְהִירוּ עֲלֵיו אֹז.
 88 מתרצת הגמרא: לְאַחַר מַעֲשֵׂה הָאֲבָקוּ עִם הַמְּלָאךְ, וְלֵאחַר שִׁקְרָאוּ
 89 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׂרָאֵל, וְהִיָּה זֶה זְמַן רַב אַחַר בּוֹאוֹ מִפְּדֵן אֲרָם, מֵאֹז
 90 נִקְרְאוּ בְּנֵי יַעֲקֹב 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', וְלִכְּן בִּשְׁעָה שִׁירְדוּ לְמִצְרַיִם נִקְרְאוּ בְּשֵׁם
 91 הַזֶּה, אֲבָל בּוֹמֵן מִלְּחִמָּתוֹ עִם הַמְּלָאךְ [שהיה זה מיד בבואו מִפְּדֵן אֲרָם]
 92 לֹא נִקְרְאוּ 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' שְׁהֵרֵי אֹז עֲדִין לֹא הִיָּה שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל. אָמַר
 93 לִיָּה [–הקשה] רַב אֲחָא בְּרִיָּה דְרַבָּא לְרַב אֲשִׁי, אִם כֵּן מִהֵיָּתֵא
 94 שְׁעֵתָא שְׁנִשְׂאוּ אֶת אֲבִיהֶם וְנִקְרְאוּ 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' לִיתְסַר – יֹאסֵר
 95 עֲלֵיהֶם גִּיד הַנֶּשֶׂה. אָמַר לִיָּה רַב אֲשִׁי לְרַב אֲחָא בְּרִיָּה דְרַבָּא, וְכִי
 96 תִּוְרָה פְּעָמִים פְּעָמִים [–פרקים פרקים] נִתְּנָה, וְהֵלֵא הָהוּא שְׁעֵתָא
 97 שְׁנִשְׂאוּ אֶת אֲבִיהֶם, לֹא שְׁעֵת מַעֲשֵׂה הָאֲבָקוּ עִם הַמְּלָאךְ הָוֵא, שֶׁאֹז
 98 הַזְּמַן לְהַזְהִיר עַל הַגִּיד, וְלֹא שְׁעֵת מִתֵּן תּוֹרָה הָוֵא, שֶׁאֹז נִתְּנָה
 99 הַמִּצְוֹת, וְלִכְּן אִין לְהַסֵּב אֶת אֲזוּרַת הַגִּיד עַל אוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא אֹז עַל
 100 זְמַן הַמֵּאֲבָק עִם הַמְּלָאךְ אֹז עַל זְמַן מִתֵּן תּוֹרָה, וְבוּדָה נִחְלַקוּ ר' יְהוּדָה
 101 וְחַכְמִים.
 102 הגמרא מביאה ברייתא הדנה באלו דברים נוהג איסור אבר מן החי,
 103 בדומה למחלוקת במשנתנו בענין גיד הנשה: תִּנְיָו רַבִּין, אָמַר מִן חַיִּי
 104 נִוְהַג בְּכַהֲמָה חַיָּה וְעוֹף בֵּין שְׁמַיִן וּבֵין מְהוּרִין דְּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה
 105 וְרַבִּי אֱלֵעָזָר. וְחַכְמִים אֹמְרִים אֵינּוּ נִוְהַג אֱלֹא בְּמְהוּרִין. אָמַר רַבִּי
 106 יוֹתָנָן וְשִׁנְיָהוּן – חַכְמִים, וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֱלֵעָזָר, מִקְרָא אֲחָד דְּרִשּׁוּ.
 107 נֹאמַר בְּתוֹרָה אֲכִילַת דָּם (דברים יב כג) דְּרַב חִזְקִי אֲחָד לְבָלְתָא
 108 אֲכָל דָּמָא כִּי דָּמָא הוּא הַנֶּפֶשׁ

1 הגמרא ממשכה לדון בדברי רבא שלרבי יוסי הגלילי אין איסור חל
 2 על איסור בכולל. מקשה הגמרא: וְכִי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי לִיָּת לִיָּה
 3 אִיסוּר בּוֹלְל – אינו סובר שאיסור חל על איסור בכולל, וְהִתְנַיָּא –
 4 בברייתא, שְׁבַת יוֹם הַכַּפּוּרִים – אם חל יום הכיפורים להיות בשבת,
 5 וְשִׁנְיָ וְעֵשָׂה מְלֵאכָה, מִנְיָן שְׁתֵּיב חֲטָאת עַל זֶה בְּעֲצָמוֹ וְעַל זֶה
 6 בְּעֲצָמוֹ – גם משום שבת וגם משום יום הכיפורים, ואין אומרים שאין
 7 איסור חל על איסור, תְּלַמּוּד לֹאֲמַר – (ויקרא כג א) 'שְׁבַת ה'יָא', שלעולם
 8 איסור שבת קיים בפני עצמו גם אם חל בו יום הכיפורים, וכן 'יום
 9 הַכַּפּוּרִים הוּא' (שם כג כז) שלעולם איסור יום הכיפורים קיים בפני
 10 עצמו, גם אם חל להיות בשבת, דְּבְרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי. רַבִּי יַעֲקֹבָא
 11 אֹמְרַא, אֵינּוּ חַיִּיב אֱלָא אַחַת, שאין איסור חל על איסור, ומאחר ואם
 12 היו באים זה אחר זה לא היה חל אלא האיסור הראשון, גם כששני
 13 האיסורים באים יחד אין לחייב אלא על אחד מהם. ורבי יוסי הגלילי
 14 שמחייב שתיים, סובר שאיסור חל על איסור בכולל ובמוסיף, ואיסור
 15 שבת מוסיף הוא שיש בו חיוב מיתת בית דין, ואיסור יום הכיפורים
 16 נחשב לכולל, שכולל גם איסור אכילה, ומכיון שכשהם באים זה
 17 אחר זה שניהם חלים, גם כאשר הם באים יחד חייב שתיים. ומוכח
 18 שדעת רבי יוסי הגלילי שאיסור חל על איסור בכולל ובמוסיף.
 19 הגמרא מביאה יישוב על קושיא זו: שְׁלַח רַבִּין מְשׁוּם דְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
 20 תִּנְיָנָא לִישֵׁב אֶת הַקּוּשִׁיא, בְּךָ הַנְּעִיָּה שֶׁל מְשֻׁנָּה וְאִישׁוּף – כך אמנם
 21 היתה הצעת המשנה היכן ששנו אותה, אולם צריך להופכה, שרבי
 22 עקיבא מחייב שתיים ורבי יוסי הגלילי אחת, שהרי סובר שאין איסור
 23 חל על איסור גם באיסור כולל.
 24 הגמרא מביאה חידוש דין שנאמר משמו של רבי יוחנן, לדעת רבי
 25 יוסי שאינו מחייב אלא אחת: שְׁלַח רַב יַצְחָק בְּרַי יַעֲקֹב בְּרַי גִּיּוּרֵי
 26 מְשׁוּם דְּרַבִּי יוֹחָנָן, לְדְבְרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי לְמַאי דְּאִפְכַּח – לפי מה
 27 שהפכנו את השיטות בברייתא שרבי יוסי הגלילי אינו מחייב אלא
 28 אחת, אם אדם עשה מלאכה ביום הכיפורים שחל בשבת, וְשִׁנְיָ
 29 בְּשַׁבַּת וְהוּיָד בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, ששכח ששבת היום, וידע שיום
 30 הכיפורים היום, חַיִּיב חֲטָאת, ואולם חויד בְּשַׁבַּת וְשִׁנְיָ בְּיוֹם
 31 הַכַּפּוּרִים פְּטוּר מִחֲטָאת, שכל חיובו רק משום איסור שבת.
 32 שואלת הגמרא: מַאי טַעַמָּא – מה הטעם לפטור, והרי יש לחייבו
 33 חטאת משום איסור יום הכיפורים ששגג לגביו.
 34 עונה הגמרא: אָמַר אֲבִי, שְׁבַת קְבִיעָא וְקִיּוּמָא – שבת קבועה
 35 ועומדת גם ללא קביעת בית דין, ואינה תלויה בקביעות החדוש,
 36 אולם יוֹם הַכַּפּוּרִים כִּי דִּינָא דְקָא קְבִיעָא לִיָּה – בית דין קובע מתי
 37 יחול, שהרי תלוי בקביעות החדוש, ובית דין הוא זה שמקדש את
 38 החדוש, ולכן איסור שבת נחשב כקודם לו, שאיסורו נקבע קודם
 39 איסור יום הכיפורים, והוא טעמו של רבי יוסי הגלילי שאינו מחייב
 40 אלא אחת, שאין איסור יום הכיפורים יכול לחול על איסור שבת,
 41 שדעתו שאין איסור חל על איסור אפילו בכולל, ולכן הויד בשבת
 42 ושגג ביום הכיפורים פטור מחטאת, שאיסור יום הכיפורים לא חל,
 43 ולגבי איסור שבת היה מויד.
 44 רבא מקשה על ביאורו של אביי בדברי רב יצחק: אָמַר לִיָּה רַבָּא,
 45 סוּף סוּף תְּרִוּיָהוּ בְּהִרְדֵי קְאָתוֹ – סוף סוף שני האיסורים באים
 46 יחד בתחילת היום, ומה בכך שיום הכיפורים תלוי בקביעת החדוש,
 47 הרי בפועל שניהם באים בבת אחת, אלא צריך לומר שמה שרבי יוסי
 48 הגלילי אינו מחייב אלא אחת, הוא משום שהוא סובר שמכיון שאין
 49 איסור חל איסור גם בכולל ומוסיף, לכן גם כאשר שני האיסורים
 50 באים בבת אחת אין לחייב אלא רק על אחד מהם, ואם כך, באופן
 51 שהויד באחד ושגג בשני, יש לחייבו חטאת, שהרי יש מקום לחייבו
 52 בין מצד שבת ובין מצד יום הכיפורים.
 53 רבא מבאר את דברי רב יצחק באופן אחר, שלא נאמרו לגבי
 54 מחלוקת רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי, אלא בענין אחר: אֱלֹא אָמַר